de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag

Ministerie van Defensie
Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Onze referentie

MINDEF20260077044

Datum vaststelling

Bij beantwoording, datum, onze referentie en onderwerp vermelden.

Datum	17 november 2026
Betreft	Beantwoording schriftelijk overleg over de Raad Buitenlandse Zaken Defensie van 17 november 2026

Geachte voorzitter,

Hierbij ontvangt u de antwoorden op de schriftelijke vragen zoals gesteld namens de vaste commissie voor Defensie over de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) Defensie 17 november in Brussel

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN DEFENSIE

Dilan Yeşilgöz-Zegerius

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Defensie hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister van Defensie over de Raad Buitenlandse Zaken Defensie van 17 november.

De voorzitter van de commissie,
Paternotte

De adjunct-griffier van de commissie,
Manten

Inhoudsopgave
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PRO-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de Groep Markuszower

II Antwoord / Reactie van de minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Vraag 1

De leden van de VVD-fractie wijzen op de recente berichtgeving waaruit blijkt dat er sinds het begin van de Russische grootschalige invasie in Oekraïne inmiddels rond de 400.000 Russische militairen zijn omgekomen. Deze cijfers tonen nogmaals aan hoever Poetin bereid is te gaan om zijn agressieoorlog voort te zetten en dat hij geenszins van plan is deze strijd uit zichzelf te staken. Juist omdat Oekraïne niet alleen vecht voor zijn eigen vrijheid, maar ook voor de veiligheid van heel Europa, blijft onverminderde steun wat deze leden betreft daarom noodzakelijk. Deze leden verwelkomen daarom het akkoord in EU-verband over de vrijmaking van 6,6 miljard euro uit de Europese Vredesfaciliteit (EPF) en het feit dat de Europese steunlening van 90 miljard euro mede ingezet kan worden voor de aanschaf van luchtverdedigingssystemen zoals Patriots, die Oekraïne met een zware winter op komst en aanhoudende aanvallen op zijn energie-infrastructuur hard nodig heeft.

Tegelijkertijd constateren de leden van de VVD-fractie dat Nederland vooroploopt in deze steun, maar dat diverse Europese lidstaten – waaronder Frankrijk, Spanje en Portugal – nog altijd niet genoeg doen om Oekraïne te steunen tegen de Russische agressie. Deze leden vinden dat deze landen hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Hiermee is de langjarige steun aan Oekraïne echter nog niet geborgd.

Daarom vragen deze leden zich af of de minister bereid is om tijdens de aanstaande Raad Buitenlandse Zaken Defensie te pleiten voor het maken van concrete afspraken over de jaarlijkse steun aan Oekraïne vanuit nationale begrotingen. Hierbij lijkt het deze leden redelijk dat lidstaten minimaal 0,25 procent van hun bbp aan militaire steun voor Oekraïne afdragen. Kan de minister toelichten op welke wijze zij achterblijvende lidstaten hierop concreet gaat aanspreken en met welke gelijkgezinde bondgenoten zij hierin gezamenlijk optrekt om een eerlijke lastendeling binnen de Unie af te dwingen?

Antwoord 1

Het kabinet handhaaft de aanzienlijke steun aan Oekraïne omdat dit in het belang van Nederland is. Tegelijkertijd heeft het gelijker delen van de lasten heeft de volledige focus van het kabinet. Waar levering uit eigen voorraden en bilaterale steun initieel de overhand hadden, wordt steun nu steeds meer gedragen in Europees verband, zoals bijvoorbeeld middels de *Ukraine Support Loan* (USL) van €90 miljard verspreid over de jaren 2026 en 2027. Via deze leningen financieren alle deelnemende EU-lidstaten militaire en niet-militaire behoeften van Oekraïne. Ook via de Europese Vredesfaciliteit is sprake van gezamenlijke lastendeling, aangezien lidstaten compensatie ontvangen naargelang de hoeveelheid steun die zij hebben geleverd. Nederland pleit voor snelle implementatie van deze instrumenten. Bilaterale steun blijft echter nog steeds van belang, aangezien de leningen alleen niet voldoende zijn om alle noden van Oekraïne te dekken.

Eerder is het Nederland en anderen niet gelukt om in Europees verband een minimaal percentage van het bbp ten behoeve van militaire steun af te spreken. Meerdere lidstaten hanteren uit eigen beweging het 0,25% richtpunt en pleiten voor bredere adoptie van die positie. Zoals gesteld spant ook Nederland zich actief in voor een gelijkere verdeling van de lasten. Dit doet het kabinet consistent en op alle niveaus, onder meer tijdens bilaterale contacten, bij bijeenkomsten van de *Ukraine Defence Contact Group*, en in EU- en NAVO-verband. Nederland tracht nieuwe steun zoveel mogelijk te faciliteren, bijvoorbeeld via de mogelijkheid om partners aan te laten sluiten op door Defensie onderhandelde contracten. Dat kan andere landen het inzetten van veelal schaarse inkoopcapaciteit besparen.

Vraag 2

Daarnaast volgen de leden van de VVD-fractie de onderhandelingen tussen Oekraïne en Rusland die deze week onder Amerikaanse bemiddeling in Abu Dhabi hebben plaatsgevonden op de voet. Voor deze leden staat vast dat er over de veiligheid van Europa niet zonder Europa kan worden onderhandeld. De leden van de VVD-fractie achten het dan ook zorgelijk dat er bij deze gesprekken met Rusland geen Europese afvaardiging aan tafel zit. Rusland eist al jaren dat de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) haar troepen terugtrekt uit de oostflank. Voor deze leden is dat volledig onbespreekbaar; Nederland draagt onder meer via het Duits-Nederlandse Legerkorps actief bij aan de verdediging en afschrikking in de Baltische staten en laat zijn bondgenoten niet in de steek, nu niet en in de toekomst niet.

Beschikt de minister over signalen dat een eventuele terugtrekking of beperking van NAVO-troepen aan de oostflank onderwerp van gesprek is geweest in Abu Dhabi of deel uitmaakt van de bredere onderhandelingsinzet? Kan de minister voorts uiteenzetten hoe het kabinet zich – ook rechtstreeks richting de Verenigde Staten – inzet om te verzekeren dat Europa daadwerkelijk aanschuift bij vervolggesprekken over vrede en veiligheidsgaranties, en hoe dit binnen de RBZ Defensie met Europese partners wordt gecoördineerd?

Antwoord 2

Enkel de bondgenoten en het bondgenootschap zelf gaan over de bondgenootschappelijke afschrikking en verdediging. Europese bondgenoten, waaronder Nederland, blijven inzetten op het versterken hiervan en het versterken van de Europese rol in de NAVO. Voor wat betreft de Europese plek aan de onderhandelingstafel is de boodschap vanuit Nederland, Europese bondgenoten en instellingen eensgezind: er kan alleen over Europa gesproken worden als Europa aan tafel zit. Ook Oekraïne en de Verenigde Staten onderschrijven het belang hiervan en dragen dit uit in de vredesbesprekingen. Belangrijk is dat we de Europese inzet en belangen helder afspreken, gezamenlijk dezelfde boodschappen uitdragen en nauw contact met elkaar onderhouden in elke fase van de onderhandelingen.

Vraag 3

De leden van de VVD-fractie constateren verder dat de Russische agressie zich geenszins beperkt tot het slagveld in Oekraïne. Europa wordt dagelijks geconfronteerd met een escalerende schaduwoorlog in de vorm van cyberaanvallen, sabotage van vitale infrastructuur, luchtruimschendingen en gps-verstoringen. Deze leden steunen de inzet van het kabinet voor verdere aanscherping en striktere handhaving van de sancties tegen onder meer de Russische schaduwvloot.

Reactief optreden tegen Russische ondermijning volstaat wat deze leden betreft echter niet voor geloofwaardige afschrikking. De leden van de VVD-fractie wijzen in dit verband op de tijdens de begrotingsbehandeling ingediende motie-Peter de Groot c.s. die de regering verzoekt om in NAVO- en EU-verband te komen tot een geharmoniseerd reactiekader waarmee hybride dreigingen en sabotage snel toegeschreven, beprijsd en bestraft kunnen worden. Op welke wijze geeft de minister uitvoering aan deze motie? Is de minister bereid het opstellen van een dergelijk geharmoniseerd reactiekader tijdens de RBZ Defensie van 17 november te agenderen en hierover het gesprek met haar Europese ambtgenoten aan te gaan?

Antwoord 3

Het kabinet hecht veel belang aan een gecoördineerde internationale aanpak van hybride dreigingen. Alleen gezamenlijk met onze partners kunnen we effectief reageren op deze dreiging. Tegelijkertijd moeten landen op nationaal niveau inspanningen versterken tot verbetering van de weerstand tegen deze vorm van dreiging. Zowel binnen de EU als de NAVO zijn instrumenten beschikbaar die ook nu al worden ingezet. Zo wordt het EU sanctieregime tegen Russische hybride activiteiten veelvuldig gebruikt en zijn visumregels voor Russische staatsburgers aangescherpt.

Het kabinet is het eens dat deze instrumenten nog beter kunnen worden ingericht, zeker nu de dreiging toeneemt. Tijdens de RBZ Defensie zal Nederland daarom twee dingen doen om dit onder de aandacht te brengen. Ten eerste roept Nederland op tot het opnemen van de instrumenten om te reageren op hybride dreigingen in de Europese Veiligheidsstrategie waar op dit moment aan wordt gewerkt. Ten tweede is een essentieel onderdeel van het tegengaan van hybride dreigingen het communiceren van de consequenties richting Rusland. We blijven ons inzetten om dit aspect binnen de EU en de NAVO te verbeteren. Uiteraard moet dit altijd gepaard gaan met een oproep tot de-escalatie.

Vraag 4

Tot slot vragen de leden van de VVD-fractie aandacht voor de verdere invulling van de Europese defensiesamenwerking. De NAVO blijft onverkort de hoeksteen van onze collectieve veiligheid, maar om aan een sterkere Europese pijler binnen de NAVO te bouwen is noodzakelijk dat wij als Europese landen meer verantwoordelijkheid nemen voor onze eigen veiligheid. Hiervoor is het van belang dat wij ons gezamenlijk militair vermogen ontwikkelen en de Europese defensie-industrie versneld opschalen. Voor deze leden ligt de meerwaarde van Europese samenwerking bij het inkopen en ontwikkelen van strategische capaciteiten waarvoor Europese landen nu nog te afhankelijk zijn van externe partners.

In het bijzonder wijzen deze leden daarbij op het ruimtedomein. Moderne oorlogsvoering steunt zwaar op satellietcapaciteit voor inlichtingenverzameling, veilige communicatie en de vroegtijdige detectie van raketaanvallen.

Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de ontwikkeling en gezamenlijke aanschaf van Europese ruimtecapaciteiten topprioriteit krijgen binnen de Europese defensiesamenwerking en relevante EU-instrumenten zoals het Europees Defensiefonds (EDF) en het European Defence Industry Programme (EDIP)? Kan de minister daarbij concreet toelichten hoe het hoogwaardige Nederlandse ruimtevaartcluster – inclusief innovatieve mkb-bedrijven en kennisinstellingen op het gebied van dual-usetechnologie – optimaal in positie wordt gebracht om aan deze Europese projecten deel te nemen?

Antwoord 4

Robuuste toegang tot het ruimtedomein is cruciaal voor multidomein optreden, waarbij we belang hechten aan het bewerkstelligen van Europese open strategische autonomie, met blijvende aandacht voor de trans-Atlantische samenwerking. Centraal staat hierbij het principe '*allied by design*': zo versterken we de positie van Nederlandse ruimtetechnologie binnen Europese en bondgenootschappelijke waardeketens. Dit realiseren we binnen het Europees Defensieagentschap (EDA) en het Europees Defensiefonds (EDF) door gezamenlijke behoeften voor het ruimtedomein te vertalen naar multinationale *capabilities*.

Voor soevereine lanceercapaciteit is gezamenlijke Europese inzet noodzakelijk. Defensie onderschrijft het belang van de ontwikkeling van Europese toegang tot de ruimte, waarbij de bestaande Europese initiatieven, waaronder die van de *European Space Agency* (ESA), worden benut. Daarnaast staat voor het leveren van ruimtecapaciteiten de NAVO-behoefte centraal. Nederland heeft de *Memorandum of Understanding* (MoU) voor het NATO STARLIFT initiatief getekend, die toegang geeft tot lanceercapaciteit. Tegelijkertijd blijft Defensie ook nationaal investeren in ruimtecapaciteiten, met name waar Nederland sterk in is zoals rakettechnologie, instrumenten en laser-satellietcommunicatie. Tevens versterken we onze nationale capaciteit door middel van multilaterale samenwerkingen. Zo bouwen we samen met Finland, Zweden en Polen aan een Europees netwerk van militaire verkenningssatellieten van het Finse bedrijf ICEYE. Op die manier versterken we onze eigen positie in de ruimte, wordt Nederlandse kennis en industrie ingezet voor Europese capaciteiten en dragen we bij aan gezamenlijke Europese ruimteveiligheid.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PRO-fractie

Vraag 5

De leden van de PRO-fractie zien een toenemende Russische hybride dreiging. Nederland gaat pleiten voor versterking van het EU-vermogen om hybride dreigingen tijdig te onderkennen en hierop gezamenlijk en effectief te reageren. Wat wil het kabinet hier precies? Is de kabinetsinzet op dit EU-vermogen verhoogd, gelet op de toename van incidenten in de laatste maanden? Betekent dit ook harmonisatie van hybride proactieve acties tussen lidstaten? Gaat dit alleen om militaire risico's of ook om economische risico's?

Antwoord 5

Het kabinet deelt de zorgen van de leden van de PRO-fractie over de toename van de Russische hybride dreiging. De afgelopen jaren is binnen de EU al steeds meer aandacht gekomen voor het versterken van de gezamenlijke aanpak. Zo zet de *Preparedness Union Strategy* in op het verbeteren van de Europese voorbereiding en respons op crises en hybride dreigingen, en de aanstaande Europese Veiligheidsstrategie biedt een gelegenheid om hier verder aan te werken. Gezien de urgentie van de situatie acht het kabinet een verdere intensivering van deze inzet geboden.

Concreet zet Nederland in op betere informatie-uitwisseling tussen lidstaten en een versterking van het bestaande Europese instrumentarium, zoals sancties en visamaatregelen, om te reageren op hybride dreigingen en duidelijke afspraken over de gezamenlijke respons, inclusief strategische communicatie. Daarbij gaat het om betere onderlinge coördinatie tussen lidstaten en waar mogelijk gezamenlijk optreden.

De aanpak richt zich nadrukkelijk niet alleen op militaire risico's. Hybride dreigingen kunnen zich voordoen op uiteenlopende terreinen, en vraagt daarom juist om een brede aanpak.

Vraag 6

Veiligheid en defensieaspecten van de EU-China-relatie

De leden van de PRO-fractie benadrukken dat Rusland de gruwelijke agressieoorlog tegen Oekraïne enkel kan voortzetten omdat het wordt gesteund door onder andere China. Ruim 90% van de Chinese export naar Rusland komt ten goede van Poetins oorlogsmachine. Deze leden steunen daarom de inspanning van dit kabinet om tot een gecoördineerde respons te komen. Het is deze leden echter onduidelijk wat de gewenste uitkomst van dit kabinet is. Welke respons heeft de minister voor ogen?

Antwoord 6

De belangrijkste dreiging voor Nederland en Europa is een agressief en revisionistisch Rusland. De grootschalige materiële steun van Chinese bedrijven aan Rusland, zoals het leveren van aanvalsdrones, draagt sterk bij aan het Russische voorzettingsvermogen van de agressie oorlog tegen Oekraïne. In reactie hierop heeft de EU sancties ingesteld tegen betrokken Chinese entiteiten. Nederland heeft zowel in Europees verband als bilateraal de zorgen overgebracht over de toenemende steun van Chinese bedrijven aan Rusland in de oorlog tegen Oekraïne. Dit raakt aan de Europese veiligheid en leidt tot een verslechtering van de betrekkingen tussen Europa en China. Het doel hiervan is om de steun van China aan Rusland te verminderen.

Vraag 7

Daarbij moet Nederland zelf ook zijn zaken op orde hebben. Helaas komen er nog altijd onderdelen van Nederlandse bedrijven zoals Nexperia, NXP Semiconductors en STMicroelectronics in Russische wapens terecht. In de eerste twee gevallen lijkt sprake van verbetering, maar hoe verloopt het gesprek met STMicroelectronics over hun due diligence?

Antwoord 7

Het kabinet vindt het zorgelijk dat Nederlandse componenten nog steeds terechtkomen in Russische wapensystemen. Het tegengaan van sanctieomzeiling van kritieke componenten naar Rusland blijft voor het kabinet daarom een hoge prioriteit, en het kabinet werkt actief samen met betrokken fabrikanten om deze problematiek aan te pakken. Het kabinet doet geen uitspraken over contacten met individuele bedrijven.

Vraag 8

<u>Steun aan Oekraïne en UDCG 17 november 2026</u>

De leden van de PRO-fractie benadrukken dat Oekraïne voor een uitzonderlijk zware winter staat en onze niet-aflatende steun meer dan ooit nodig heeft. De Russische vernietigingsmachine draait op volle toeren. Daarom zijn deze leden blij met het 'winterpakket' voor luchtverdediging en drones. Ook alloceert het kabinet een miljard euro voor PURL. In principe vinden de leden van de PRO-fractie dit goed, maar de voorraden van Amerika zijn zo goed als uitgeput door de geflopte Iranoorlog.

Deze leden vragen zich dan ook af hoeveel prioriteit de levering van Amerikaanse luchtverdedigingsmiddelen aan Oekraïne daadwerkelijk zal krijgen. Is er zicht op levertijden? Tevens willen deze leden weten hoeveel nog uit Europese voorraden geleverd kan worden en of dit onderdeel van gesprek is tijdens de Raad.

Antwoord 8

Over de levertijden uit Europese of Amerikaanse voorraden kunnen geen uitspraken worden gedaan. In algemene zin wordt het gesprek over aanvullende luchtverdedigingsmiddelen continu gevoerd, ook tijdens de Raad. Het is van belang investeringen in de ontwikkeling en productiecapaciteit van Europese luchtverdedigingscapaciteiten te intensiveren. Om hier invulling aan te geven zet het kabinet zich onder

andere in om de Oekraïense en Nederlandse defensie-industriesamenwerking te versterken, bijvoorbeeld via de *Anti-Ballistic Missile Coalition*.

Vraag 9

Daarnaast is Oekraïne al enige tijd licenties toegezegd voor de eigen productie van PAC-3-raketten, maar dit laat op zich wachten. De leden van de PRO-fractie vragen zich af hoe dit kabinet zich rondom de Raad en buiten de Raad inzet om ervoor te zorgen dat Oekraïne deze licenties wel krijgt en productie kan beginnen.

Antwoord 9

Het toezeggen van Patriot-licentieproductie is een zaak tussen Oekraïne, de Verenigde Staten en de Amerikaanse fabrikanten die betrokken zijn bij het produceren van Patriot-raketten. Mochten licenties daadwerkelijk worden verleend is Nederland bereid om Oekraïne waar nodig bij te staan bij het realiseren van productiecapaciteit. Vooralsnog is dat niet aan de orde.

Vraag 10

Gezien het Oekraïense financieringstekort van 70 miljard euro vinden de leden van de PRO-fractie het goed dat het kabinet voorstellen voor EU-financiering constructief zal bezien. Zij verwachten wel dat Nederland ook actief voorstellen doet en vragen het kabinet in de Raad te pleiten voor het meer gebruiken van de Russische bevroren tegoeden dan alleen de renteopbrengsten nu.

Antwoord 10

Het kabinet zet conform het coalitieakkoord en eerdere verzoeken van uw Kamer in op het verder onderzoeken van mogelijkheden voor inzet van de geïmmobiliseerde Russische centralebanktegoeden voor steun aan Oekraïne. Hiertoe roept het kabinet consistent ook in Europees verband op, zowel bilateraal als in de verschillende Europese gremia. Het kabinet zal dit ook tijdens de aankomende Europese vergaderingen blijven doen. Tot op heden is er echter geen verschuiving geweest in de posities van de verschillende lidstaten, wat voortgang boeken op dit onderwerp bemoeilijkt. Het kabinet vraagt daarom ook aandacht in Europese gremia voor het verder optimaliseren van het gebruik van de buitengewone rente-inkomsten over de geïmmobiliseerde tegoeden.

Vraag 11

De leden van de PRO-fractie onderschrijven het pleidooi van het kabinet dat alle lidstaten moeten bijdragen aan de Oekraïnesteun. In dat licht zijn deze leden benieuwd hoe het kabinet naar het Duitse ultimatum voor het meerjarig financieel kader kijkt. Onderschrijft het kabinet dit ultimatum en is het bereid met Duitsland samen te werken op hun inzet, ook bij de Raad?

Hier in Nederland wacht het parlement nog op de uitvoering van de breed aangenomen motie-Klaver voor 2 miljard euro extra naar Oekraïne. Aangezien het kabinet de noodzaak van bilaterale steun benadrukt, verwachten deze leden spoedige uitvoering van de motie.

Antwoord 11

De Russische agressie tegen Oekraïne raakt heel Europa. De inzet van Duitsland voor stabiele en meerjarige steun aan Oekraïne, waarbij alle lidstaten evenredig bijdragen en er geen *opt-outs* zijn, is dan ook in lijn met de Nederlandse inzet.

Betreffende de motie Klaver heeft het voorgaande (destijds demissionaire) kabinet enkeljarig €700 mln. versneld beschikbaar gesteld in 2025. Het huidige kabinet heeft middels het Coalitieakkoord netto €7,3 miljard extra toegekend aan de Defensiebegroting voor meerjarige militaire steun aan Oekraïne, voor de periode 2027-2029. Hiervan heeft het kabinet €687 miljoen uit 2029 versneld beschikbaar gesteld voor 2026 om zo tegemoet te komen aan de meest urgente noden van Oekraïne. Daarnaast levert Nederland ook steun in Europees verband, zoals bijvoorbeeld middels de *Ukraine Support Loan* (USL) van €90 miljard verspreid over de jaren 2026 en 2027. Nederland blijft zich continu inspannen voor verdere versterking van de Oekraïense verdediging tegen de Russische invasie. De Oekraïense, Europese en dus ook Nederlandse veiligheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Vraag 12

Trans-Atlantische veiligheid en defensie

De leden van de PRO-fractie vinden de uitgangspunten van dit kabinet inzake de trans-Atlantische veiligheid weinig concreet. Dat het kabinet inzet op een sterke Europese pijler binnen de NAVO moge duidelijk zijn, maar hoe gaat die pijler vormgegeven en gerealiseerd worden en wat is de relatie tot de EU? Voor zo'n pijler dient uiteraard verder gekeken te worden dan enkel capaciteiten, zoals het kabinet doet, en moet de focus verlegd worden naar het opbouwen van eigen force multipliers zoals command and control. Hoe vult Europa geloofwaardig het afschrikkingsgat dat de Amerikanen mogelijk achterlaten?

Antwoord 12

De NAVO en de EU zijn de belangrijkste samenwerkingsverbanden voor de veiligheid van Europa. De NAVO is de hoeksteen van onze collectieve veiligheid, en de EU geeft belangrijke ondersteuning aan deze verdediging. Nederland zet zich in voor een grotere Europese verantwoordelijkheid in de NAVO. De eerste stap hiervoor is invulling van onze huidige NAVO-*capability targets*, wat mogelijk wordt gemaakt door de verhoogde defensie-investeringen (hoewel met de Defensienota 2026 nog niet alle NAVO-*capability targets* worden ingevuld). Daarnaast betekent verantwoordelijkheid nemen dat Europa meer taken binnen de NAVO-commandostructuur en de collectieve afschrikking en verdediging op zich gaat nemen. De overgang van de NAVO *joint force commands* naar Europese commandanten is een goed voorbeeld hiervan.

Sinds de grootschalige Russische inval in Oekraïne speelt de EU ook een groeiende rol op defensiegebied. De EU werkt aan het gezamenlijk versterken van de Europese defensie-industrie, ontwikkeling van Europese capaciteiten, steun aan Oekraïne, vereenvoudiging van wetgeving en de versterking van defensiepartnerschappen. De kracht van de EU ligt in de nauwe en geïntegreerde samenwerking tussen lidstaten en wat ze hierdoor samen kunnen bereiken. Dat maakt de EU een geopolitieke speler van belang, die de NAVO aanvult. Door met Europese landen gezamenlijk capaciteiten te ontwikkelen en aan te schaffen, wordt interoperabiliteit tussen krijgsmachten vergroot. Hierdoor wordt makkelijker samen opgetreden en worden economische schaalvoordelen benut.

Vraag 13

Daarnaast merken deze leden op dat de Amerikaanse Under Secretary of Defense Colby is uitgenodigd voor enkele agendaonderdelen. Uit recente berichtgeving is gebleken dat de heer Colby Europese NAVO-landen zou hebben gemaand hun retoriek richting Rusland te matigen. De leden van de PRO-fractie vinden dit ongepast. Hoe reageert de minister op deze berichtgeving en is Nederland hier ook over benaderd?

Antwoord 13

Het kabinet doet geen uitspraken over de diplomatieke contacten van andere landen. Het geschetste beeld dat de VS actief aandringt op mildere bewoordingen richting Rusland herken ik niet. Nederland is niet

benaderd met een dergelijk verzoek. Zolang Rusland zijn agressieve daden tegenover Oekraïne en de rest van Europa voortzet, zal het kabinet dit blijven benoemen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben de volgende vragen aan de minister van Defensie.

Vraag 14

Militaire steun aan Oekraïne

Volgens het Kiel Instituut bedroeg de door Nederland toegewezen militaire steun aan Oekraïne (eind augustus 2026) bijna 9,4 miljard euro. Dat is 1,6 miljard euro meer dan de gezamenlijke militaire steun van zeventien andere EU-lidstaten, namelijk Spanje, Portugal, Kroatië, Griekenland, Roemenië, Oostenrijk, Slowakije, Tsjechië, Bulgarije, Letland, Ierland, Slovenië, Estland, Litouwen, Luxemburg, Cyprus en Malta. Bij de behandeling van de Defensiebegroting hebben de leden van de PVV-fractie de minister gevraagd geen nieuwe militaire steun aan Oekraïne toe te wijzen en er bij andere landen op aan te dringen hun bijdrage te verhogen. Maar tijdens het bezoek van president Zelensky heeft het kabinet toch weer 500 miljoen euro aan nieuwe steun aangekondigd.

De minister waarschuwt voor hybride aanvallen op Nederland en benadrukt dat de Nederlandse veiligheid op orde moet worden gebracht. Waarom kiest het kabinet er dan voor om weer 500 miljoen euro aan Oekraïne weg te geven? Waarom zet het kabinet dit bedrag niet in voor de Nederlandse defensie? Uit welke begrotingspost en in welk begrotingsjaar wordt het bedrag betaald? Als de uitgaven over meerdere jaren worden verdeeld, om welk bedrag gaat het dan per jaar?

Antwoord 14

Het tijdens het bezoek van president Zelensky aangekondigde winterpakket ter waarde van €500 miljoen wordt gefinancierd uit bestaande middelen, te weten de €7,3 miljard die middels het Coalitieakkoord is toegekend aan de Defensiebegroting voor de militaire steun aan Oekraïne, voor de periode 2026-2029. Dit betreft dus geen nieuwe middelen.

Daarbij geldt dat Oekraïne ook voor de veiligheid van Nederland, Europa, en de grondbeginselen van de internationale rechtsorde vecht. De steun aan Oekraïne is geen liefdadigheid maar in het directe eigen belang van Nederland. Daarnaast komt een deel van de steun ten goede aan Nederlandse bedrijven en zijn de Nederlandse kennisinstellingen volop aangehaakt. Ook krijgt Defensie toegang tot onbetaalbare lessen in moderne oorlogsvoering. De steun aan Oekraïne is een investering in onze eigen krijgsmacht, en in het ecosysteem dat de krijgsmacht kan ondersteunen als het erop aankomt.

Uiteraard grijpt het kabinet ieder moment aan om andere landen te wijzen op de gedeelde verantwoordelijkheid voor de Europese veiligheid. Gelijke lastendeling is het uitgangspunt. Zie ook het antwoord op vraag 1.

Vraag 15

Welke landen heeft de minister sinds de behandeling van de Defensiebegroting gevraagd meer bij te dragen? Hoeveel extra steun hebben die landen sindsdien toegezegd? Is de minister bereid te stoppen met nieuwe militaire steun aan Oekraïne?

Antwoord 15

Zoals uiteengezet in de beantwoording van vraag 14 zal Nederland niet stoppen met militaire steun aan Oekraïne. Nederland spant zich actief in voor een gelijkere verdeling van de lasten. Dit doet het kabinet consistent en op alle niveaus, onder meer tijdens bilaterale contacten, bij bijeenkomsten van de *Ukraine Defence Contact Group*, en in EU- en NAVO-verband. Tijdens overleggen benadrukt het kabinet wat Nederland reeds gedaan heeft, spreekt het gesprekspartners aan om meer te doen en tracht het nieuwe steun zoveel mogelijk te faciliteren, bijvoorbeeld via de mogelijkheid om partners aan te laten sluiten op door Defensie onderhandelde contracten. Dat kan andere landen het inzetten van veelal schaarse inkoopcapaciteit besparen. Het is niet mogelijk om de concrete resultaten van deze inzet te meten; regeringsbesluiten om bij te dragen zijn van vele factoren afhankelijk, waarvan diplomatieke druk er één is.

Vraag 16
Oefening in Polen

Nederland neemt in Polen deel aan een militaire oefening van de Coalition of the Willing ter voorbereiding op een mogelijke inzet in Oekraïne. De leden van de PVV-fractie zien dit als een stap richting de inzet van Nederlandse militairen in Oekraïne en deze leden zijn daartegen.

Wanneer heeft het kabinet besloten dat Nederland meedoet? Was de minister zich bij dat besluit bewust van de politieke gevoeligheid van deze oefening, gezien de mogelijke inzet van Nederlandse militairen in Oekraïne? Waarom heeft de minister de Kamer pas zes dagen voor aanvang van de oefening geïnformeerd? Waarom heeft de minister de Kamer niet voorafgaand aan het besluit in de gelegenheid gesteld om over deelname te debatteren?

Antwoord 16

Het kabinet heeft uw Kamer op verschillende momenten geïnformeerd over de Nederlandse betrokkenheid bij de militaire planning van de *Coalition of the Willing* (CotW), onder meer in de brieven van 10 september 2025 en 6 januari 2026 (zie Kamerstukken 36045 nr. 215 en 36045 nr. 264), en tijdens het Commissiedebat over de voorbereiding van de Raad Buitenlandse Zaken met de minister van Buitenlandse Zaken van 5 november jl.

Uw Kamer is per Kamerbrief (2026Z23816, 3 november 2026) op de hoogte gesteld zodra de deelname aan de oefening concreet werd en hierover, in afstemming met de andere deelnemende landen, kon worden gecommuniceerd. Bij internationale militaire oefeningen wordt uw Kamer in principe niet vooraf geïnformeerd. In dit geval heeft het kabinet, gelet op de bijzondere context van de MNF-U en het voornemen de Kamer waar mogelijk te informeren over ontwikkelingen binnen de CotW, besloten de Kamer hierover eenmalig en voorafgaand afzonderlijk te informeren.

De deelname aan de oefening moet worden onderscheiden van een besluit over daadwerkelijke Nederlandse militaire inzet. De oefening betreft geen besluit tot militaire inzet in Oekraïne en valt daarom niet onder het toetsingskader van artikel 100 van de Grondwet. Van activering van de MNF-U is met deze oefening geen sprake. Eventuele Nederlandse deelname aan de MNF-U is voorbehouden aan afzonderlijke politieke besluitvorming. Indien daadwerkelijke activering van de MNF-U aan de orde komt en het kabinet besluit tot Nederlandse deelname, zal de Kamer hierover conform artikel 100 van de Grondwet worden geïnformeerd.

Vraag 17

Wil de minister de Kamer alle interne en externe correspondentie en alle planningsstukken over de voorbereiding en besluitvorming rond de Nederlandse deelname toesturen? Wil zij daarbij ook de uitnodiging, de beslisnota's en de stukken over de planning van de Kamerbrief meesturen?

Antwoord 17

De beslisnota bij de Kamerbrief van 3 november 2026 is gelijktijdig met deze brief aan de Kamer toegezonden.

De overige gevraagde correspondentie en planningsdocumenten bevatten gerubriceerde informatie over de militaire planning en de internationale samenwerking binnen de *Coalition of the Willing*. Deze informatie wordt vanwege vertrouwelijkheid en operationele veiligheid niet met uw Kamer gedeeld.

Vraag 18

Voor welke taken bij een eventuele inzet in Oekraïne oefenen de Nederlandse militairen? Welke afspraken heeft het kabinet binnen de coalitie gemaakt over een mogelijke Nederlandse inzet?

Antwoord 18

Het doel van de oefening is het demonstreren van de gereedheid en het vermogen van de MNF-U om als coalitie effectief te kunnen optreden, mocht na beëindiging van de vijandelijkheden en met instemming van Oekraïne tot activering worden besloten.

Tijdens de oefening ligt de nadruk met name op de logistieke aspecten zoals het verplaatsen van personeel en materieel, die van belang zijn voor een eventuele toekomstige inzet van de MNF-U die gericht is op vier operatielijnen, te weten het versterken van de Oekraïense strijdkrachten (regeneratie van eenheden) en het bijdragen aan veiligheid in de lucht, op zee en op land.

Binnen de *Coalition of the Willing* is onder leiding van het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk gewerkt aan de militaire planning voor een mogelijke internationale presentie in Oekraïne. Nederland is vanaf het begin nauw betrokken geweest bij dit planningsproces. Dit betekent echter niet dat het kabinet reeds heeft besloten tot een Nederlandse bijdrage aan een eventuele inzet van de MNF-U. De Nederlandse deelname aan een dergelijke inzet is onder voorbehoud van politieke besluitvorming, zoals het kabinet internationaal uitdraagt.

Vraag 19

Is de minister bereid geen verdere stappen te zetten richting de inzet van Nederlandse militairen in Oekraïne, zo vragen de leden van de PVV-fractie.

Antwoord 19

Het kabinet heeft uw Kamer op verschillende momenten geïnformeerd over de Nederlandse betrokkenheid bij de militaire planning van de *Coalition of the Willing* (CotW), onder meer in de brieven van 10 september 2025 en 6 januari 2026 (zie Kamerstukken 36045 nr. 215 en 36045 nr. 264), en de overwegingen omtrent inzet van Nederlandse militairen.

Vraag 20
<u>Europese defensiesamenwerking</u>

De minister schrijft dat de EU een steeds grotere rol speelt op defensiegebied. De leden van de PVV-fractie zien dit als een stap richting een Europees leger. Wat deze leden betreft beslist Nederland altijd zelf over de inzet van het Nederlandse leger.

Wil het kabinet de EU meer zeggenschap geven over de Nederlandse defensie? Zo ja, over welke besluiten? Houdt het kabinet vast aan het Nederlandse vetorecht bij Europese besluiten over defensie(aankopen) en militaire missies? Kan de minister garanderen dat Nederland altijd zelf blijft beslissen of, waar en onder welke voorwaarden Nederlandse militairen worden ingezet?

Antwoord 20

Er is geen sprake van de oprichting van een Europees leger. De NAVO is en blijft de hoeksteen van onze collectieve verdediging. Binnen de NAVO maken we Europa sterker. De EU speelt hierbij een belangrijke rol, door de defensie-industrie te versterken, de militaire mobiliteit te bevorderen en wetgeving te versimpelen met het oog op defensiegereedheid. Daarnaast helpt de EU de lidstaten met financiering om hun defensiegereedheid te bevorderen. De Nederlandse regering besluit, ook in samenwerkingsprojecten, zelf over de aankoop van defensiematerieel. Binnen het Gemeenschappelijk Buitenland- en Veiligheidsbeleid van de EU is nog altijd sprake van unanimiteit. Bij elk EU-initiatief voor een militaire operatie buiten de EU kan de Raad een besluit unaniem nemen. De zeggenschap over de inzet van de Nederlandse krijgsmacht blijft te allen tijde bij de Nederlandse regering liggen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

Vraag 21

Oekraïne

De leden van de CDA-fractie steunen Oekraïne onvoorwaardelijk. Dit jaar dreigt een tekort van 7 miljard euro. Dit is een groot probleem. De leden van de CDA-fractie vinden dat er een ultieme poging moet worden gedaan om de bevroren 210 miljard euro aan Russische tegoeden alsnog vrij te spelen. Op welke manier kan de minister zich in Europa hiervoor inzetten?

Antwoord 21

Zie het antwoord op vraag 10.

Vraag 22

SAFE

De leden van de CDA-fractie begrijpen dat de Europese Commissie in het SAFE 1 programma een tweede aanvraagronde heeft opengezet van ruim 21 miljard euro voor gezamenlijke defensieaankopen. De leden van de CDA-fractie zijn blij dat de minister van Buitenlandse Zaken heeft kunnen bevestigen dat het kabinet deelname verkent. Deze leden stellen voor dat het kabinet hierop concreet gaat intekenen met het Freyja-project en het Bliksem-EXO project onder leiding van het Nederlandse Destinus. Dit kan ook zonder deel te nemen aan de gemeenschappelijke leningen. Kan de minister toezeggen dat zij voor de deadline van 30 november zich voor deze projecten in gaat zetten? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 22

Het kabinet heeft kennisgenomen van de tweede aanvraagronde voor de resterende SAFE-middelen. Op dit moment worden de mogelijkheden voor eventuele Nederlandse deelname aan SAFE verkend. Hierin zullen de suggesties van het CDA worden meegenomen.

Het kabinet steunt het voornemen van de Commissie om de resterende SAFE-middelen in te zetten ten behoeve van militaire steun aan Oekraïne, waaronder door middel van de aanschaf van raketten en drones via mogelijkheden voor coproductie. Nederland staat positief tegenover de ontwikkelingen om Europese industriële capaciteit voor de productie van luchtverdediging te versterken. Defensie is hierover in gesprek met de industrie en zit zich onder andere in voor met name het Bliksem-project, binnen de *Anti-Ballistic Missile Coalition*.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Groep Markuszower

Vraag 23

De leden van Groep Markuszower zijn blij te lezen dat de minister andere EU-lidstaten inmiddels aanspreekt op hun verantwoordelijkheden in de steun aan Oekraïne.

Kan worden aangegeven welke landen exact zijn aangesproken? Genoemde leden vragen wat de reactie van de betreffende landen was en wat de concrete resultaten van dit 'aanspreken' zijn.

Genoemde leden zijn blij dat de minister aangeeft bij de Raad de andere lidstaten nogmaals te wijzen op lastendeling. Welke mogelijkheden ziet de minister wanneer de lidstaten geen gehoor geven aan deze oproep voor een betere lastendeling tussen de lidstaten in de steun aan Oekraïne?

Antwoord 23

Zie het antwoord op vraag 15.